

Els estereotips sexistes a les xarxes socials.

Una anàlisi dels mecanismes més emprats

-

Mirall clar

El present treball explora una qüestió actual i present en la nostra quotidianitat: els estereotips sexistes i la seva presència a les xarxes socials. La tasca que s'ha dut a terme té com a objectiu analitzar els estereotips i sistematitzar els mecanismes que s'empren quan aquests apareixen a les xarxes socials: quins trets lingüístics s'observen? Com denunciem el sexisme a les xarxes? Expressem el missatge de manera implícita o explícita? Fem servir la ironia o en prescindim?

Els estereotips de tota classe han estat presents des de fa força temps en la societat, però com podem definir-los? Entenem per *estereotip* el resultat d'un procés de categorització que es duu a terme atribuint unes característiques determinades a un grup social. Aquests trets atribuïts es generalitzen i deixen de banda les variacions individuals per passar a incloure a tot el conjunt d'individus que comparteixen certs trets identitaris. L'estereotip és un procés que es realitza de forma ràpida i automàtica; d'aquesta manera, és un mecanisme que permet estalviar recursos cognitius i crear una mena de drecera, ja que simplifica les estructures i redueix la quantitat d'informació que cal processar. Alguns exemples d'estereotip són que les dones no condueixen bé (estereotip sexista) o que els immigrants són delinqüents (estereotip racista).

La present investigació s'ocupa dels estereotips sexistes des de la perspectiva de la lingüística de corpus. Pel que fa als estereotips en general, molts autors s'han ocupat de la qüestió en la mateixa línia en què ho fa el present estudi, és a dir, des del treball amb corpus i la detecció automàtica. Quant al sexisme, s'ha optat per seguir la definició que en fa el Consell d'Europa, que afirma que:

El sexisme és tot acte, gest, representació visual, paraula parlada o escrita, pràctica o comportament basat en la idea que un grup de persones són inferiors per raons de sexe, que es produeixi en l'esfera pública o privada, en línia o fora de línia, amb el propòsit o l'efecte de:

- i. atemptar contra la dignitat o els drets inherents a una persona o grup de persones; o
- ii. causar danys o patiments físics, sexuals, psicològics o socioeconòmics a una persona o grup de persones; o
- iii. crear un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu; o

- iv. que constitueixi un obstacle per a l'autonomia i la plena realització dels drets humans d'una persona o grup de persones; o
- v. mantenir i reforçar els estereotips de gènere.

L'objectiu del treball és analitzar els trets lingüístics que caracteritzen els estereotips sexistes a les xarxes socials. Per tal de dur a terme aquesta tasca, s'han analitzat i anotat 645 missatges de la xarxa social Twitter (actualment, X). L'anotació dels missatges consisteix en una lectura i posterior classificació de cadascun dels 645 missatges en quatre categories: si els missatges són o no són sexistes, quin tipus de sexisme hi ha, si el contingut és explícit (o no) i, finalment, si hi ha ironia (o no).

Alguns exemples analitzats són els següents:

Taula 1. *Exemples d'anotació*

2	3438	@lindagisela74 Que rica putita obediente, afortunado tu marido de tener una mujer como tú, saludos	sexista	sexisme tipus 1	explícit	no irònic	És un missatge sexista, en què se subratlla el rol que se suposa que ha de tenir la dona (obedient). El text és explícit i no hi ha ironia.
3	10101	Hasta la polla de tener que aguantar sus putas bipolaridades. No sé como lo hago para atraer la inestabilidad mental hacia mí.	no sexista	-	-	-	Encara que el missatge és malsonant, no està clar que es tracti de contingut sexista per falta de context. En aquest cas, el text es va etiquetar amb el valor 2 de verificació.
4	4168	@El_Triqui_ Mujer al volante, peligro constante y más si van de la mano se satanas!	sexista	sexisme tipus 2	explícit	no irònic	És un text sexista, en el qual es dona a entendre que les dones no són aptes per a certes tasques (la conducció). El text és explícit i no hi ha ironia.

Font: Elaboració pròpia

Els resultats que s'han obtingut mostren que un 65% dels missatges que s'han analitzat són sexistes, un 31% denuncien el sexisme i un 4% són nuls (repetits o que no tractaven la qüestió, com el segon exemple de la taula, que es pot llegir més amunt).

Quant al tipus de sexisme, els resultats indiquen que la majoria dels missatges (un 37% del total) contenen l'estereotip que les dones són més adequades per a certs rols (tipus 1), com ara la cura de llar o dels fills. Per darrere d'aquest tipus de sexisme se'n situen d'altres: les dones són inapropiades per a certes tasques, com ara conduir (tipus 2,

amb un 24% dels missatges); els homes són superiors a les dones (tipus 3, 16%) i una categoria d'altres (tipus 4, amb el 23% dels missatges), que conté insults i desqualificacions cap a les dones.

Pel que fa a l'explicitud, el 70% dels missatges són explícits i el 30%, implícits. A més, el treball demostra estadísticament que els missatges sexistes són, en general, més explícits que aquells que volen denunciar el sexisme.

Finalment, el 85% dels missatges analitzats no són irònics. Per contra, el 15% dels textos sí que presenten ironia.

L'anàlisi duta a terme ha permès identificar i caracteritzar alguns dels estereotips sexistes davant dels quals ens podem trobar quan naveguem per les xarxes socials. S'ha pogut comprovar que els missatges sexistes mostren una certa tendència a manifestar-se de manera explícita, fent ús de recursos lingüístics relacionats amb els rols tradicionals i patriarcals que la dona hauria d'assolir.

De cara al futur, resultaria especialment interessant continuar la línia de recerca marcada per aquest treball i ampliar el corpus d'estudi, incloent-hi més missatges i més anotadors (d'edats i gèneres diferents) per tal d'analitzar els missatges des d'altres perspectives. A més, seria igualment interessant continuar millorant les eines de detecció automàtica d'estereotips sexistes per tal de detectar el sexisme a les xarxes socials, cosa que ajudaria a construir entorns virtuals més respectuosos i segurs. Finalment, caldrà continuar treballant en la importància d'una bona educació digital i no digital, per ajudar a combatre des de zero els estereotips sexistes a la vida, en general, i en la llengua, en particular.